

gulære! Hvor korogrammer er vist, er enheden amtet — hvorfor det? Vi tæller da på langt mindre og mere anvendelige enheder. Et kort over procenten af heltidsbeskæftigede ved husmoderafløsning m.m. er misvisende, når enheden er amtet.

Kildeangivelserne og de indledende diskussioner til kapitlerne er gode. Bogen anbefales som håndbog, fordi den behandler og kommenterer en række statistiske parametre.

Christian Wichmann Matthiessen.

J. Larsen, O.B. Rasmussen og S. Villadsen: Bliver Danmark skævere?

Jørgen Paludans Forlag, Kbhvn. 1976, 208 s., talr. fig. og tab. 20 cm. Kr. 49,50. Med focus på Ribe amt trækkes den økonomisk-historiske udvikling op for Danmarks erhverv. Denne konkrete indgang tilfører de kendte træk en ny synsvinkel og giver den generelle oversigt mere liv. Den erhvervsmæssige status og udvikling i udvalgte enkeltregioner vurderes på basis af en række statiske variable, og resultaterne diskuteres med henblik på ulighederne. Er der tale om centerudkant forhold eller forskellige faser i en udligning? Bearbejdelsen af det statistiske materiale består i simple sammenstillinger og tolkningen kan forekomme noget omstændelig.

Ruth Helkiær Jensen.

E. Alistair Smith: The Katthammarvik peninsula, island of Gotland.

Geographical Field Group, Regional studies no. 19. Department of Geography, University of Nottingham 1975. 125 s., talr. fig., 29 cm. Pund 2.00.

En forbillig geografisk rapport baseret på 8 dages feltkursus og et vel tilrettelagt for- og efterarbejde. Som sådant er det værdt at kende, mens vi har mere udtømmende kilder til Gotlands geografi.

Ruth Helkiær Jensen

E. Schunke: Die Periglazialerscheinungen Islands in Abhängigkeit von Klima und Substrat.

Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften in Göttingen. Mathematisch-Physikalische Klasse. Dritte Folge. Nr. 30. Vandenhoeck & Ruprecht. Göttingen 1975. 273 s., 61 fotos, 7 fig., 1 Tafel, 4 tabeller och 1 översiktskarta. 24 cm. DM 88.-.

På kartor över permafrostens utbredning

på norra halvklotet ligger Island såsom en länk mellan det stora euroasiatiska och det nordamerikanska permafrostområdet. Landet har därför av många uppfattats såsom ett intressant område för periglacialforskning. Island erbjuder också genom sin absoluta avgränsning och sin särpräglade relief goda möjligheter till en naturlig regionindelning. Därtill finns många av de cryogena ytformerna representerade i Island.

Inom Göttingenuniversitetets forskningsprogram har Ekkehard Schunke under tre fältarbetssäsonger 1970-72 utfört en inventering av frostmarksformer i Island. Den observerade utbredningen av olika former och formelement ger författaren möjlighet att diskutera icke endast klimatberoendet utan också formernas avhängighet av pedologiska och litologiska faktorer, vilka i Island har särskilt stor betydelse.

De flesta av de geomorfologiska problem, som Schunke tar upp till behandling, har tidigare bearbetats av andra forskare i Island, men avhandlingen utgör den hittills mest kompletta såväl systematiska som regionala genomgång av Islands periglacialmorfologi.

Harald Svensson

Ewald Glässer: Südnorwegische Agrarlandschaften.

Kölner Forschungen zur Wirtschafts- und Sozialgeographie. Bd. XXII, 1975, 250 s., 15 tavler og 6 plancher. 17 × 24 cm. DM. 68.-.

På grl. af et omfattende kildemateriale af landbohistorisk, demografisk og erhvervsmæssig art behandles landbrugets udvikling og nuværende status i Sydvestnorge. Modsætningen mellem Jærens ekspanderende landbrug — malkekvæg, gartnerier med drivhuse (tomater, agurker) — og fjeldregionernes affolkning er hovedtemaet for analysen, og det belyses ved såvel regionale som helt lokale eksempler gennem matrikelkort, land-use-kort og store, sammensatte flyfotos. Den hændende sæterdrift omtales ligesom græsningen af geder og får i fjeldregionerne (transhumance).

Gennem hele afhandlingen bemærker man den tydelige interesse for at belyse samspillet mellem natur og mennesker. Forfatteren peger på, at nyere geografiske arbejder ofrer for lidt opmærksomhed på de fysiske-geografiske faktorer, men er da også klar over, at det valgte område ligger »teilweise in den Grenzbereichen der

Ökumene, wo sich Gunst- und Ungunstkraften der Physis bekanntlich stark auswirken«.

En litteraturliste på 15 sider afrunder det omhyggelige arbejde med mange gode henvisninger til især norsk og tysk landbrugs litteratur.

Kr. M. Jensen

M. Jones: Finland — Daughter of the Sea.

Studies in historical geography. Wm Dawson & Sons Ltd. Folkestone 1977, 247 s., 42 fig. 9 tab. 22 cm. Pund 9.-.

Dette arbejdes hovedtema er følgende: Finlands kystområde mod Den botniske Bugt og Den finske Bugt er i de sidste 10.000 år gennem landhævning blevet stærkt øget mod vest og syd, og landets areal er blevet omtrent dobbelt så stort som i Yoldiaperioden. Denne proces fortsætter i vor tid, stærkest i området langs Østra Kvarken og mindst i den østlige del af Den finske Bugt.

En lang række spørgsmål behandles, men det vigtigste er udviklingen i Vasaområdet. Forf. angiver beliggenheden af fund fra Yngre Stenalder, Bronzealder og Jernalder i den sydlige del af Finland, som er fåtallige eller mangler helt langs Den botniske Bugt. Her dominerer en yngre bosættelse, og det er ganske vigtigt at få en redegørelse for Vasaområdet, hvor der dannedes et centrum, delvis med indvandring fra Sverige. Man får en udmærket oversigt over dette nye centrum for nordisk kultur, bl.a. vedr. indlemmelse og anvendelse af nydannet land. Der er mange henvisninger, især til finsk litteratur, og vor kundskab om den senere del af kystkoloniseringen ved Den botniske Bugt er blevet stærkt forøget.

Niels Nielsen

P.J. Perry: A Geography of 19th-Century Britain.

B.T. Batsford Ltd, London & Sydney 1975. 187 s., 35 fig., 28 fotos. 14 × 22 cm. Pund 3.20.

At give en dynamisk skildring af Storbritanniens geografi i det 19. århundrede i ovennævnte omfang synes på forhånd at være en halsløs gerning, ikke mindst i betragtning af den overvældende stofmængde, der fra geografisk side står til rådighed. Vel ud fra denne betragtning har forf. valgt at meddele sit stof i de 8 kapitler i form af ret grove oversigter, krydret med en stor mængde detaljer. På

denne måde mister man desværre let overblikket. Forf. har dog fået fat i noget af det rigtige, når et kapitel bruges til at skildre befolkningsudviklingen ud fra vandringsmønstret, og når et andet er helliget mobilitet og kommunikation (presse, postvæsen, bankvirksomhed m.m.). Men der kunne have været grund til at gå lidt mere i dybden med kommunikationens betydning for sammenknytningen mellem det britiske imperium og moderlandet. Englands usynlige eksport er nok nævnt, men ikke noget om, hvad den var værd for den britiske økonomi. Ideen med at angive titler på litteratur til Further Reading er som regel god, men her har man grund til at tro, at det drejer sig om forfatterens egne kilder, og så er fordelene nok tvivlsomme for den ikke-britiske læser, der vil have meget svært ved at fremskaffe disse arbejder, hvoraf mange er fra specialtidsskrifter.

Viggo Hansen

J.T. Coppock: An Agricultural Atlas of England and Wales.

Faber and Faber Ltd. London 1976. 267 s. med 233 kort. 19 × 25 cm. Pund 12.-. Denne anden udgave af Coppocks atlas viser det engelske og walisiske landbrug omkring 1970, et atlas med ikke mindre end 233 kort. Opbygningen falder i fire afsnit: 1) en indledning om nogle få fysiske elementer, arealets opdeling på ejendomme og deres ejer- og forpagningsforhold samt arbejdskraften. 2) en detaljeret gennemgang af arealanvendelsen med næsten lige vægt på landbrugs- og gartneriafgrøderne. 3) de enkelte husdyr og 4) et afsnit om driftsformer, om normtal samt ret detaljerede lister over alle de 352 distrikter, der danner det administrative grundlag for kortene.

Bogen indeholder virkelig mange oplysninger såvel i kortene som teksten, og stoffet er meget systematisk opbygget med omtale af hver afgrøde og hvert husdyr, en fremgangsmåde der går lidt ud over samspillet mellem de enkelte elementer i landbruget. Selv om EDB-teknikken har sin store andel i, at alle disse data har været tilgængelige, kan man kun beklage, at den samme teknik har været med til at gøre mange kort ulæselige. Det er desværre ikke muligt at skelne de forskellige signaturer fra hinanden i denne gengivelse af kortene, på det punkt stod 1. udgaven fra 1964 langt stærkere med sine illustrationer.

Man kan misunde britiske landbrugsgeografer den forskellighed m.h.t. afgrøder og husdyrhold, landet kan opvise selv over ret små afstande, og det var ønskeligt, om det danske tællingsmateriale blev gjort tilgængeligt på en lignende måde til belysning af vore mindre regionale variationer — selv om det blot blev »EDB-kort«.

Kr.M. Jensen

Brian K. Roberts: Rural Settlement in Britain.

Studies in Historical Geography. Archon Books, Dawson & Sons Ltd., Folekstone, 1977. 221 s., 14 × 23 cm. Pund 6.00.

I serien Studies in Historical Geography er denne den tredje i rækken vel nok den, der kan afvinde størst interesse blandt geografer og historikere også ud over England. I forvejen har man i Batsford Historical Geography Series Alan Mayhews bog: Rural settlement and farming in Germany. Brian K. Roberts hører til den unge generation af historiske geografer sammen med bl.a. A.R.H. Baker og R.A. Butlin, og han har på en værdig måde taget arven op efter geograferne H.C. Darby og historikeren M. Beresford.

Det er i dette arbejde lykkedes Roberts på en glimrende måde at kompilere de omfattende hidtidige forskningsresultater, foruden at han selv har leveret væsentlige bidrag til forståelse af den rurale bebyggelses udvikling gennem århundrederne op til vor tid. Arbejdet er først og fremmest problemorienteret i retning af så vigtige spørgsmål som bebyggelsens lokalisering med hensyn til »locality» og »site«, ligesom et af de vigtige spørgsmål om kontinuitet eller diskontinuitet i den rurale bebyggelse belyses med nye perspektiver. Anmelderen finder Roberts bog ikke alene nyttig, men også særdeles inspirerende læsning, ikke mindst når man tager hensyn til den omfattende litteratur, der har ligget til grund for de konklusioner, der fremsættes, og de spørgsmål, der endnu må stilles. Det kan også kun glæde, at forf. anlægger et dynamisk syn på bebyggelsesudviklingen som sådan, og at han afholder sig fra at systematisere landsbyformer til mere end plantyper.

Man må indrømme, at engelsk forskning er nået meget langt i denne forskningsgren, takket være gamle forsknings-traditioner, takket være en stor rigdom på gamle dokumenter, takket være konserveringen af et utal af ødebebyggelser og

takket være en usvækket interesse for fortiden hos den jævne englænder via folkeskoleundervisningen. Men dermed er ikke sagt, at alle problemer blot nærmer sig deres løsning. Der rejser sig stadig nye spørgsmål, og der er stof til megen forskning i denne og kommende generationer.

Viggo Hansen

David Keeble: Industrial Location and Planning in the United Kingdom.

Associated Book Publishers Ltd. (Methuen & Co. Ltd.), 1976. 317 s., 15 × 23 cm. Pund 4.95.

Forfatteren har sat sig som opgave at efterprøve forskellige metoder og modeller på den industrielle udvikling i U.K. på basis af data fra tiden 1959 til 1971. F.eks. forsøger han at placere udviklingen inden for rammerne af en center-periferi model og har nogen held hermed, men støder naturligvis her som andre steder på de begrænsninger, som ligger i en statslig og regional planlægning og lokalisering-kontrol, eftersom disse organer har som planlægningsmål at modvirke periferens skadeelementer. Men derudover må forf. konstatere virkningerne af en voksende *diseconomy*. Den følgende gennemgang af en række variabler, indsat i en multibel regressionsanalyse, har mest teoretisk interesse, og man kommer ikke væsentlig nærmere end til at konstatere, at den med nogen modifikation støtter den alternative center-periferi model. I kapitel 6 forlader forf. det aggregerede niveau og foretager en analyse af enkelte beliggenheds-komponenter, hvor der er særlig grund til at fæstne sig ved migrations-komponenten. Kapitlet belyser på en glimrende måde de fremherskende tendenser i den industrielle omflytning, og forholdet uddybes i en kort serie case-studies, hvori automobil-industrien belyser de omfattende industri- og virksomhedskoblinger. Bogens sidste del beskæftiger sig nøjere med den regionale politik over for industrilokaliseringen, og det i en mere læselig form, end man oftest har set det. Her kommer man også ind på New-town udviklingen som industrielle aflastningscentre. Skal man kort konkludere tendenserne i den industrielle lokalisering i U.K. gennem 60'erne og dele af 70'erne er det tydeligt, at der er opbygget en industriel akse gående fra West Midland til SE. England/East Anglia, samt at der er sket en spredning ud fra de centrale Conurbations til de omliggende traditionelt ikke-industrielle områder. I sin egen konklusion